

SOTE, uhka vai mahdollisuus vanhuspsykiatriassa

Taina Mäntyranta 24.4.2015

SOTE

- Missä mennään
- Eri vaihtoehtoja: mitä voisi tarkoittaa vanhuuspsykiatrialle

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen keskeiset tavoitteet

Päämääränä väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen.

- **Turvata yhdenvertaiset, asiakaslähtöiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveystalvelut koko maassa**
 - eriarvoisuuden vähentäminen
 - henkilöstövoimavarojen kohdentaminen yhdenvertaisesti
- **Vahvistaa sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluja**
 - tarkoituksenmukainen ja tasapainoinen palvelukokonaisuus
 - mahdollistetaan palvelujen toteutus uusilla tavoilla, muun muassa lähipalvelut
- **Toteuttaa kustannustehokas ja vaikuttava palvelurakenne**
 - kustannuskehityksen tasapainottaminen
 - palvelujen uudistaminen, vaikuttavuus ja laatu

Keinot uudistuksen tavoitteiden saavuttamiseksi

- **Mahdollisimman laaja sosiaali- ja terveydenhuollon integraatio**
 - palvelukokonaisuus saman johdon ja budjetin alle
 - ihmisten palvelutarpeet huomioidaan kokonaisuutena
 - selkeä ja tehokas hallinto
- **Vahva kansallinen ohjaus**
- **Asiakkaiden ja henkilöstön osallistaminen**

HE:n eduskuntakäsittely

- Hallitus antoi eduskunnalle 4.12.2014 esityksen sote-uudistuksesta HE 324/2014 vp
- Eduskunnassa esityksestä antoivat lausuntonsa
 - hallintovaliokunta HaVL 35/2014 vp
 - talousvaliokunta TaVL 53/2014 vp
 - valtiovarainvaliokunta VaVL 10/2014 vp
 - perustuslakivaliokunta PeVL 67/2014 vp ja 75/2014 vp
- Mietintövaliokuntana oli sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta
 - valiokunta päätti 5.3.2015, että se ei anna asiasta mietintöä
 - perusteena PeVL 75/2014 vp
- Koska asiasta ei laadittu mietintöä, HE raukesi

PeV:n lausuntojen keskeiset asiat

- **Kansanvaltaisuus**

- kuntien ja kuntalaisten mahdollisuus vaikuttaa kuntayhtymän päätöksentekoon
- HE:n kaksipuolainen kuntayhtymämalli: ehdotettu sääntely ei toteuta riittävällä tavalla perustuslain 2, 14 ja 121 §:ssä edellytettyä kansanvaltaisuutta
- StV:n mietinnön yksipuolainen kuntayhtymä: ongelmattomampi, mutta arvioinnille ei riittävää selvityspohjaa

- **Kuntien rahoitusvastuu**

- osalla kunnista kunnallisveron korotuspaineet olisivat niin merkittäviä, että siltä osin sääntely olisi perustuslain 121 §:n 2 ja 3 momentin sekä 6 §:n 1 momentin vastainen
- VOS-järjestelmän arvioinnin tarve

- **Sääntelykokonaisuus**

- asian jatkovalmistelu on perustelluinta jättää valtioneuvoston ja mahdollisesti myös laajapohjaisen parlamentaarisen elimen tehtäväksi

”Perustuslakivaliokunta toteaa,

että sosiaali- ja terveyspalvelujen tehostamiselle, integraatiolle sekä järjestäjien kantokyvyn vahvistamiselle on olemassa akuutti tarve myös sosiaalisten perusoikeuksien toteutumisen näkökulmasta.” (PeV 75/2014 vp)

Mikä olisi PeV:n mielestä mahdollista?

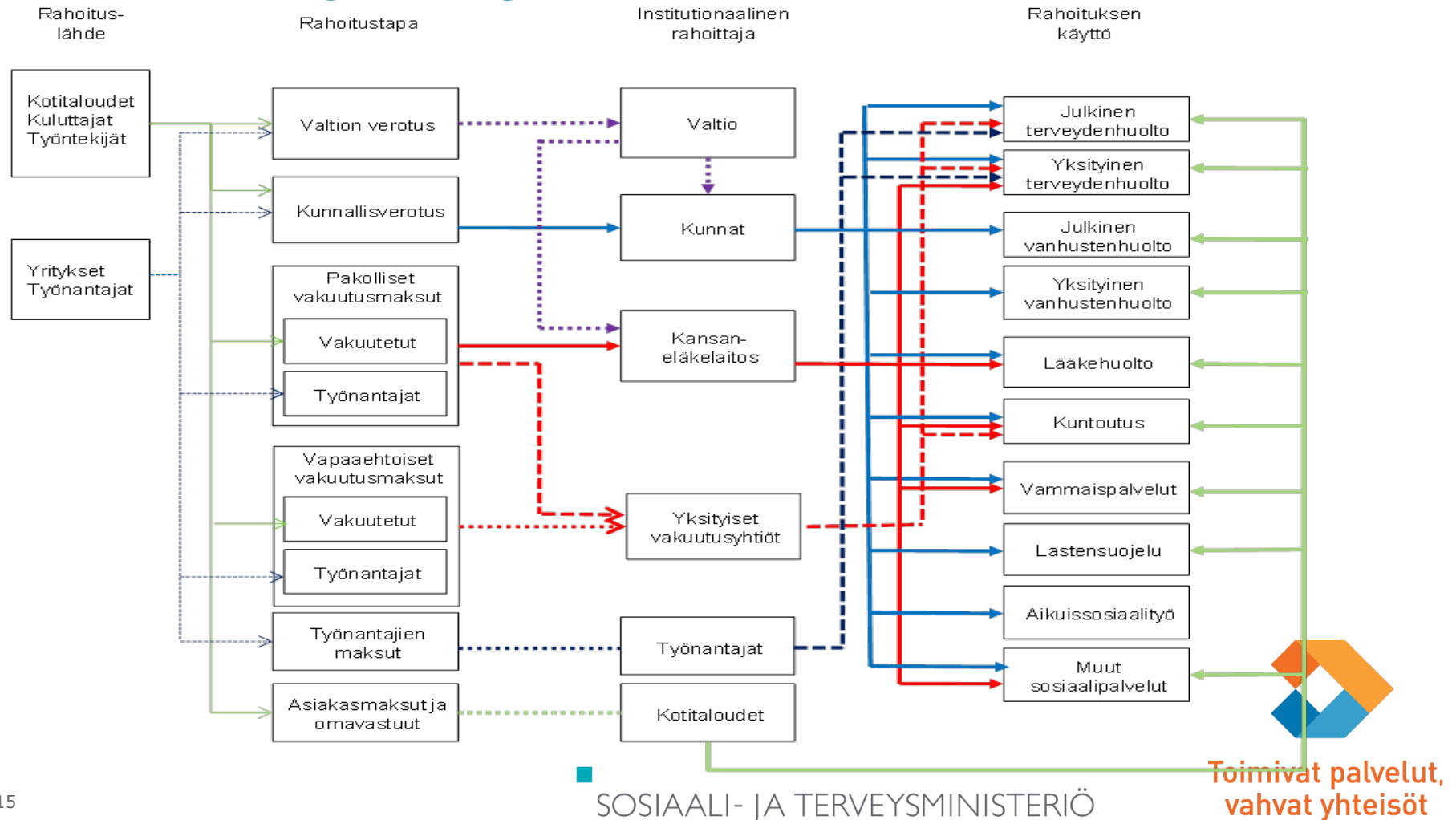
- Tehtävien siirtäminen **kuntaa suuremmille itsehallintoalueille**, joilla kansanvaltaisuus toteutuisi välittömien vaalien kautta ja jolla olisi verotusoikeus, olisi perustuslain kannalta mahdollinen vaihtoehto.
- **Yksitasoista kuntayhtymämallia** ei ainakaan lähtökohtaisesti ole pidettävä poissuljettuna. Sen toteuttamistapa ei kuitenkaan saisi kokonaisuutena arvioiden olla kansanvaltaisuusperiaatteen tai rahoitusperiaatteen vastainen.
- PeV ei pidä perustuslain näkökulmasta lähtökohtaisesti mahdottomana siirtää sote-järjestämismvastuuta **valtiolle**.

Nykyinen sote-rahoitusjärjestelmä

(Lähde: Sosiaali- ja terveydenhuollon keskeiset rahavirrat, THL 2014)

Sosiaali- ja terveydenhuollon keskeiset rahavirrat

Monikanavaisen rahoituksen haasteet

- Rahoitusjärjestelmän näkökulmasta epätarkoituksenmukaiset kannusteet
 - Kannuste siirtää kustannuksia rahoittajalta toiselle, eli ns. haitallinen osaoptimointi
- Eri rahoituskanavissa toisistaan riippumaton päätöksenteko
- Päällekkäisyys
- Alueelliset ja väestöryhmien väliset erot palveluiden saatavuudessa
- Vaikutukset henkilöstön saatavuuteen

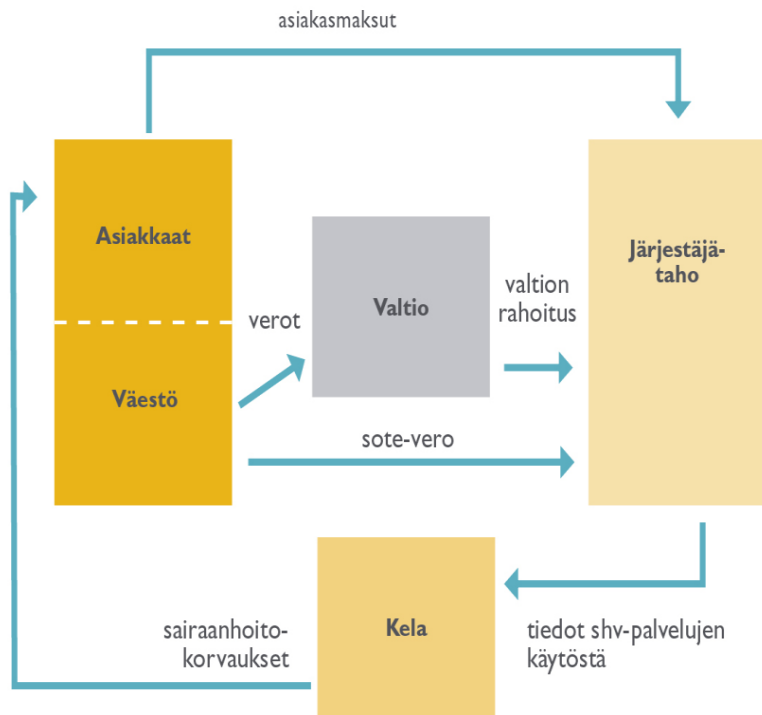
Selvitys monikanavaisen rahoituksen purkamisen vaihtoehtoista

- Parlamentaarisen työryhmän linjaukset:
 - 1) Sosiaali- ja terveydenhuolto perustuu lähtökohtaisesti yhteisesti rahoitettuihin palveluihin
 - 2) Rahoituksen kerääminen ja kohdentaminen perustuu oikeudenmukaisina pidettyihin perusteisiin
 - 3) Rahoitusjärjestelmä tulee uudistaa siten, että se sisältää kannusteet kokonaistaloudellisesti kustannustehokkaaseen ja vaikuttavaan toteutukseen

Malli 1. Alueellinen järjestäjärahoittaja, jolla verotusoikeus

MALLI I

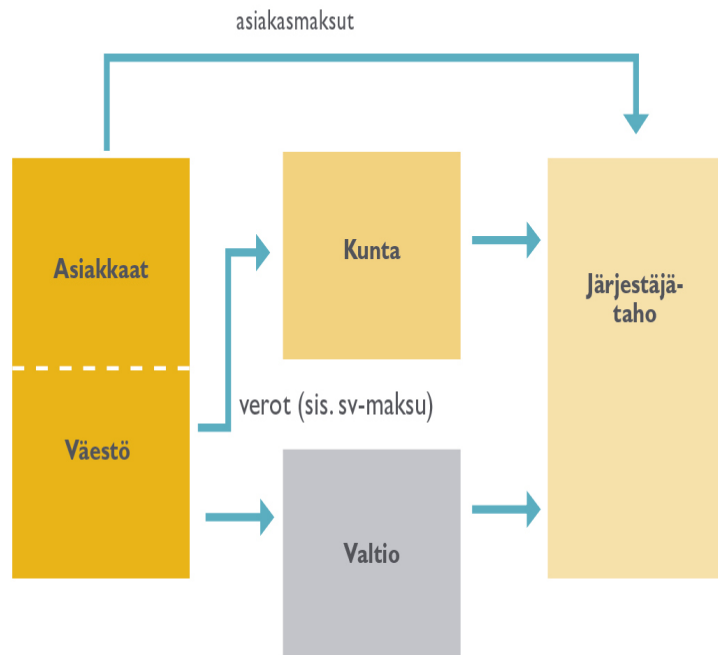

- Järjestäjällä on alueellisilla vaaleilla valittu valtuusto ja verotusoikeus
- Sairaanhoidon vakuutuksen tulot kerätään osana tätä veroa, mutta korvaukset säilyvät
- Kunnilla ei rahoitusvastuuta

Malli 2. Alueellisesti yhdistetty rahoitus

MALLI 2

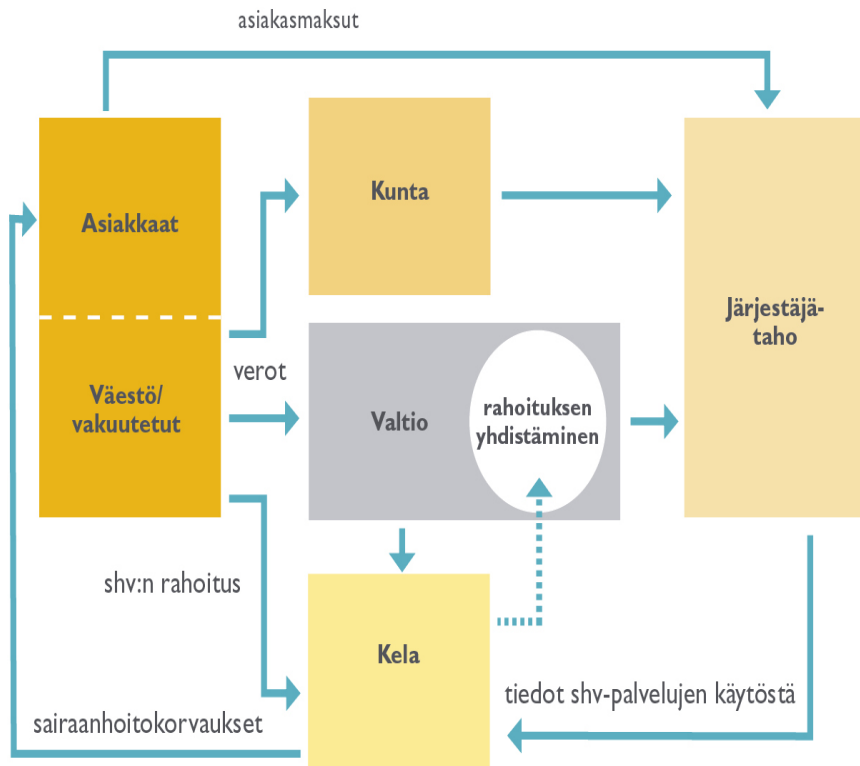
- Kunnat ja valtio keräävät rahoituksen verotuloina
- Sairaanhoidovakuutuksia vastaavat tulot kerätään osana veroa, korvaukset poistuvat
- Rahoitus kohdennetaan järjestämisvastuussa oleville kuntayhtymille

Toimivat palvelut,
vahvat yhteisöt

Malli 3. Kansallisesti yhdistetty valtion rahoitus ja sairaanhoitovakuutuksen tulot

MALLI 3

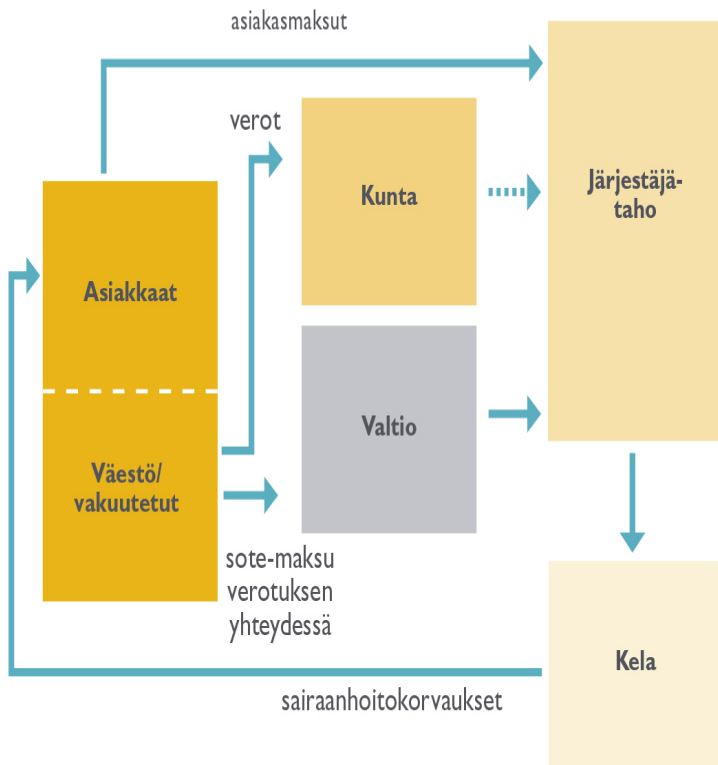
- Rahoitus kerätään kuten nykyään (kuntien ja valtion verot sekä sv-maksu)
- Valtion nykyistä vastaava kuntien vos ja sairaanhoitovakuutusrahoitus yhdistetään kansallisesti
- Rahoitus ohjataan järjestäjille, jotka hyötyvät mahdollisesti säästyvistä sairaanhoitokorvausrahoista
- Sairaanhoitovakuutuskorvaukset maksetaan nykykäytännön mukaisesti

Toimivat palvelut,
vahvat yhteisöt

Malli 4. Valtion keräämä sote-maksu

MALLI 4

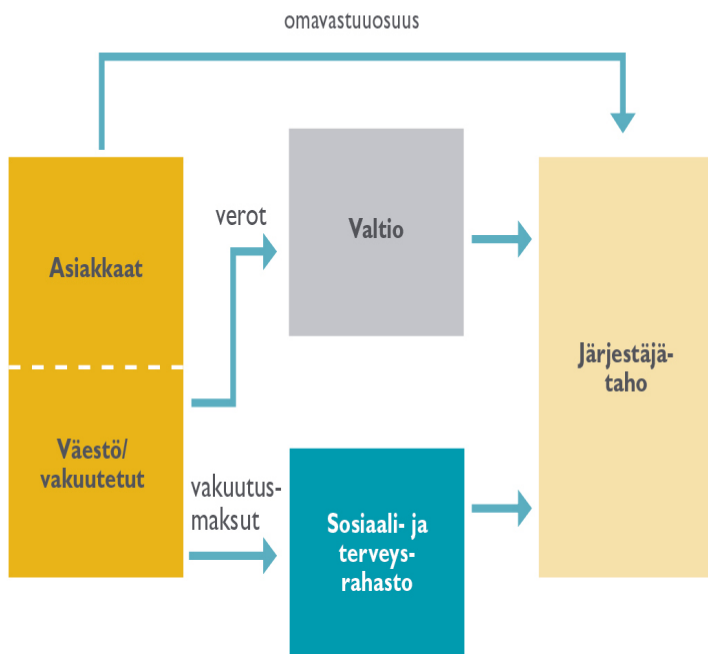
- Valtion verotuksen yhteydessä kerätään kansallisesti yhdenmukainen sote-maksu, jolla rahoitetaan kaikki sote-palvelut ja joka kohdennetaan järjestämisvastuullisille kuntayhtymille
- Kunnat vastaavat kustannuksista, jos sote-maksu ei riitä

Toimivat palvelut,
vahvat yhteisöt

Malli 5A. Kansallinen sosiaali- ja terveysrahasto

MALLI 5 A

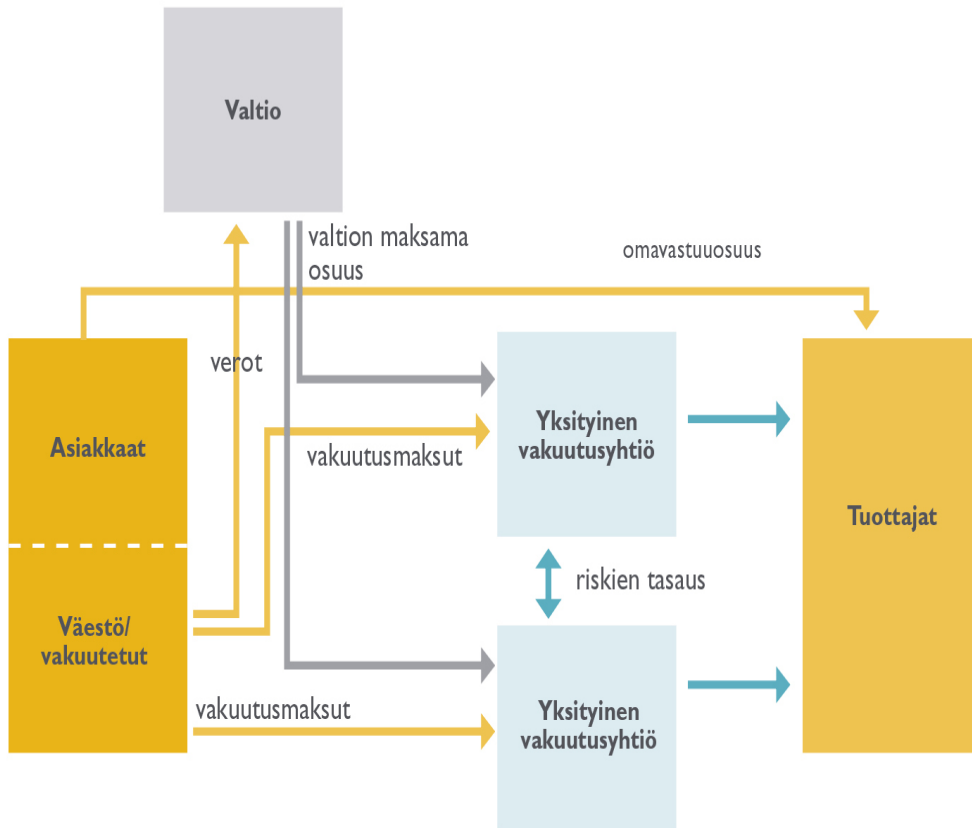
- Rahoitus kerätään kansalliseen rahastoon pakollisella vakuutuksella
- Rahastosta katetaan kaikki sote-palveluiden kustannukset
- Valtio vastaa joidenkin erityisryhmien vakuutusmaksuista

Toimivat palvelut,
vahvat yhteisöt

Malli 5B. Vakuutusyhtiöpohjainen malli

MALLI 5 B

- Rahoitus kerätään pakollisella vakuutuksella yksityisiin vakuutusyhtiöihin
- Vakuutusyhtiö ei voi estää ketään tulemastan asiakkaaksi, minkä vuoksi yhtiöiden välillä riskien tasaus
- Valtio vastaa joidenkin erityisryhmien vakuutusmaksuista

Sote-uudistuksen jatko

- **Lakiesityksen raukeamisesta huolimatta uudistuksen tarve on edelleen olemassa**
 - Keskeiset tavoitteet ja keinot ovat samat kuin aiemminkin!
- **Eri vaihtoehtoja koskeva selvitystyö**
 - selvitetään ja arvioidaan PeV:ssa todettujen mallien toteutus sekä edut ja haitat
- **Rahoitusuudistuksen kytkeminen rakenneuudistukseen**

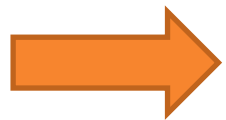
Mikä olisi PeV:n mielestä mahdollista?

- Tehtävien siirtäminen **kuntaa suuremmille itsehallintoalueille**, joilla kansanvaltaisuus toteutuisi välittömien vaalien kautta ja jolla olisi verotusoikeus, olisi perustuslain kannalta mahdollinen vaihtoehto.
- **Yksitasoista kuntayhtymämallia** ei ainakaan lähtökohtaisesti ole pidettävä poissuljettuna. Sen toteuttamistapa ei kuitenkaan saisi kokonaisuutena arvioiden olla kansanvaltaisuusperiaatteen tai rahoitusperiaatteen vastainen.
- PeV ei pidä perustuslain näkökulmasta lähtökohtaisesti mahdottomana siirtää sote-järjestämismvastuuta **valtiolle**.

Uusi järjestämisvastuinen taho

- Väliportaan itsehallintoalue?
- Kuntayhtymä?
- Valtio?

Mitä tarkoittaisi vanhuspsykiatrialle?
5 min naapurin kanssa

Väliportaan itsehallintoalue?

Kuntayhtymä?

4.5.2015

■ SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

**Toimivat palvelut,
vahvat yhteisöt**

Valtio?

Kiitos!

Tilaa sähköpostiisi STM:n tiedotteet:
www.stm.fi (etusivu)

- STM:n uutiskirjeen tilaus: **www.stm.fi/uutiskirjeet**
- **twitter.com/STM_Uutiset**

